

סיום ופרידה

יציאה לדרך הינו מוטיב בספרות. הוא מסמל התחלה ופתח לשינוי בתחומים שונים. בביטוי "יציאה לדרך" יש היבט ממשי הכולל תרמיל, חפצים, דרך, משקל, כיוון, תהליך אריזה וכד'. יש בו גם היבט מטפורי כגון: חלום, שמחה, שיר.

צידה לדרך - לאה נאור

פעילויות

- לשימוש בביטוי "יציאה לדרך" יש מספר רבדים: רובד מוחשי ובו תיאור של חפצים המספקים צרכים פיזיים ורובד מופשט ומטפורי המבטא צרכים רגשיים ואינטלקטואלים: "חלום", "שמחה" ו"שיר".
לאילו חלומות, איזו שמחה ואילו שירים מתכוון הדובר?
מדוע דווקא כל אלה?
- מכל הדברים שאורזים בתרמיל מוחשי ומטפורי – מהם הדברים החשובים בעיני הדובר?
- גם כלפי הדברים החשובים בעיני הדובר, מובעת מידה של הסתייגות. צטטו את ההסתייגויות והסבירו אותן.
- מהם הדברים המיותרים שהדובר מזהיר מפניהם?
- "קח חלום... עד "זה די" – הוא מעין פזמון שחוזר פעמיים. מדוע לדעתכם הוא חוזר פעמיים? מהו המסר המרכזי שלו?
- האם יש משמעות לשוני במבנה שני הבתים? מהי משמעות השוני?
- באותו נושא ניתן ללמד את השיר "אין דבר" מאת אהוד מנור (נמצא בשפת השורות; ספר רביעי; מקראה בין תחומית. (2000). בהוצאת כנרת).

תמונה של כלם - שלומית כהן-אסיף

הכנה:

לבקש מן הילדים להביא תמונות מסיום שנות הלימודים בעבר.

פעילות עם שיר ותמונה:

מה אפשר ללמוד מתוך תמונת סיום? (זיהוי הילד/ה החולמנית, הבישנית, הליצנית של הכיתה, היפה של הכיתה, הזוג, בגדים שמעידים על אופנה מסוימת או תחביב, מי חסר? מדוע?)

שחזור של רגעי צילום כיתתי. על מה חושבים בעת צילום? ליד מי עומדים? מי קרוב למורה? התמונות מנציחות רגע מסוים.

השוו בין התמונה המתוארת בבית א' והתמונה המתוארת בבית ב' של השיר.

מדוע, לדעתכם, נוהגים לערוך תצלום כיתתי מדי שנה?

ככה אנחנו מצטלמים - לאה נאור

פעילויות:

- מה מקום הכותרת בשיר? ומה היא תורמת לו?
 - בשיר מתוארת אווירה חגיגית. מה גורם לחגיגות? צטטו את השורות המתאימות.
 - מהו האירוע שיוצר אווירה חגיגית ומדוע?
 - מדוע אירוע זה גורם לשינוי השגרה?
 - בשיר כתוב "קצת מתרגשים". מדוע לדעתכם מתרגשים?
 - הכתוב מתייחס למקום ולאופן בו הילדים נערכים לקראת הצילום. מה מיוחד באלה?
 - האם גם אתם התנסיתם בחווית צילום דומה או אחרת? ספרו אודותיה.
 - ערכו השוואה בין השירים: "ככה אנחנו מצטלמים" מאת לאה נאור ו"תמונה של כולם" מאת שלומית כהן-אסיף.
- (ניתן לערוך את ההשוואה בטבלה על-פי הקטגוריות שתבחרו כגון: הדובר בשיר, אווירה, מיקום סצנת הצילום, אפיון הדמויות המצולמות, המורה, הכנות לקראת הצילום).

החגיגה נגמרת - נעמי שמר

השיר פותח בתיאור של סיטואציה המזכירה סיום של מופע מוסיקלי על במה. אך, כבר בפזמון מסתבר שלא מדובר באירוע חגיגי אלא במשבר ובבקשה לשינוי של מצב קיים. הסיטואציה המתוארת בשיר מורכבת והורדת המסך הנזכרת בו היא מטאפורית ולא פיזית. הדובר פונה באופן ישיר לאלוהים בלשון שיש בה ביטויים מקראיים מימי בריאת העולם. הדובר מבקש מאלוהים לברוא מבראשית את אותם דברים שאכזבו או חדלו מלהתקיים. הדובר מבקש אך, נראה כי אין זו בקשה אישית. זו בקשה לאומית או בקשה אוניברסאלית שמקורה במשבר או בשפל או בחידלון. בנימת הבקשה מושמעת ביקורת ואולי אף קטרוג כלפי אלוהים " גם אצלך החגיגה נגמרת ובחצות הביתה את הדרך קשה לך למצא " . . . החזרה על הביטוי: "לקום מחר בבקר עם שיר חדש בלב" מעידה על צורך דחוף של הדובר.

- מה מבקש הדובר בשיר?
- מהי משמעות המושג "מבראשית"?
- מתי מבקשים להתחיל מבראשית?
- למי מופנית הבקשה? מדוע? (המצב כל כך קשה שיש צורך בהתערבות שמעבר לכוחו של בן-אנוש)
- מה משתמע מן הבקשה? (אכזבה עמוקה מן המציאות, ייאוש, אבדן דרך, חוסר מוצא)
- נסו לזהות בשיר ביטויים מן המקרא.
- דיון במשמעות של: "שיר חדש בלב", "אשמורת" (שמות פרק יד' פס כד'), "בצלם" (בראשית א' פסי כ"ז).

שנה חדשה על הסף - דוד אגמון

מומלץ לעסוק במשמעות המילה "יומן".

יומן שנתי הינו פריט יומיומי חשוב המוכר לילדים והם עושים בו שימוש החל מגיל צעיר. הוא משקף אירועים חשובים והתרחשויות משמעותיות בחייהם: חגים, פגישות, מסיבות, ימי הולדת, מועדי מבחנים, ביקור אצל לרופא, טיולים ועוד. ניתן לשוחח עם התלמידים על מידת חשיבות של יומן שנתי. במה הוא עוזר לנו? מה נוהגים לכתוב בו? סוגי יומנים. ניתן לבקש מהתלמידים להעלות מן הזיכרון יומנים שקראו ולהשוותם ליומן שנתי.

הצעות לדיון:

- מצאו את הפירוש המילוני של המילים הבאות המופיעות בשיר: יומן, נחתם, כונסת
- כיצד מתקשרות המילים הללו לפעילויות של סוף שנה?
- אם אתם משתמשים ביומן ספרו מדוע ומה הוא תורם לכם? מתי אתם נוהגים לכתוב בו?
- דפדפו ביומנכם השנתי. ציינו מה מצאתם בו? (אירועים חברתיים, פגישות, טיולים, שעורי – בית, הערות, התכתבות עם חברים וכו')
- מיינו את הדברים בטבלה על פי קריטריונים כגון: סוגי אירועים, אירועים נעימים ובלתי נעימים, מפגשים, החלטות ועוד.
- מהו תפקידו של היומן בסיום שנה?
(חתימת יומן מעידה על סיום של פרק בחיים. מאותו רגע יש לו בעיקר ערך נוסטלגי. ניתן לשוחח על ההבדל בין יומן שנחתם ושנה שמסתיימת. החוויות של שנה שחלפה ממשיכות ללוות אותנו עוד זמן רב לעומת זאת יומן שנתי יש לו תוקף של שנה אחת.
- אתרו בשיר ביטוי המתאר את הזמן החולף במהירות. רשמו והסבירו את הביטוי. (רצים הדפים דף אחר דף...)

הפעילות חוברת ע"י ברקוביץ איריס, לחמן חיה וקרני כרמלה, מרכז תכנון לימודים, מכללת בית ברל
© כל הזכויות שמורות